

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії
Уманського НУС

І.І. Мостов'як

«23» березня 2017 р.

ПРОГРАМА

вступного іспиту в аспірантуру

за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування»

за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Голова предметної комісії

Уланчук В. С.

(підпис)

(ПІБ)

Програма вступного іспиту в аспірантуру за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Умань, 2016. – 22 с.

Укладачі: д.е.н., професор Нестерчук Ю.О., д.е.н., професор Уланчук В.С., к.е.н., доцент Коротєєв М.А., д.е.н., доцент Пенькова О.Г., д.е.н., професор Кучеренко Т.Є., к.е.н., доцент Бурляй О.Л.

Схвалено вченою радою факультету економіки і підприємництва (протокол № 4 від 23 лютого 2017 р.).

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва (протокол № 5 від 22 лютого 2017 р.).

© Уманський національний університет садівництва, 2017 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Характеристика змісту програми	5
2. Орієнтовний перелік питань для підготовки до фахового іспиту	15
3. Критерії оцінювання підготовленості вступників	19
4. Список рекомендованої літератури	19

Вступ

Програма вступного іспиту в аспірантуру за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» відображає загальне коло кваліфікаційних вимог до теоретичних знань претендентів до вступу в аспірантуру. На основі програми складається перелік питань вступного іспиту й формуються екзаменаційні білети.

Метою складання вступного іспиту є перевірка й оцінювання фундаментальних знань вступників із теорії та практики підприємницької діяльності як системи економічних, організаційних та правових відносин в межах підприємницьких структур; комерційної діяльності та ефективних управлінських рішень її здійснення; методології розроблення перспективних планів підприємницької діяльності; теоретичних і практичних знань з функціонування біржової торгівлі і брокерської діяльності; торгівлі як сфери обігу та виду економічної діяльності, господарсько-фінансової діяльності підприємств, змісту окремих напрямів цієї діяльності та їх взаємозв'язку, системи показників, що її характеризують та встановлення їхньої достатності для проведення наукових досліджень з обраної галузі науки.

За цією спеціальністю можуть навчатися в аспірантурі фахівці, які мають повну вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста чи магістра із спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та суміжних з нею інших спеціальностей. Вступники до аспірантури повинні мати фундаментальні знання в області теоретичних та прикладних економічних дисциплін, системи економічних, організаційних та правових відносин в межах підприємницьких структур методології розроблення перспективних планів підприємницької діяльності; теоретичних і практичних знань з функціонування торгівлі і біржової діяльності, мати здібності до науково-дослідної роботи, володіти сучасними методами наукових досліджень.

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

1. ПІДПРИЄМНИЦТВО

1.1. Підприємництво як сучасна форма господарювання

Загальна характеристика підприємництва. Історичні аспекти виникнення бізнесу. Бізнес та економічний розвиток. Сучасне визначення підприємництва та його функції. Форми, моделі та принципи підприємницької діяльності. Середовище і передумови активізації підприємницької діяльності. Методичні основи та інструментарій діагностики зовнішнього середовища.

Типологія підприємництва. Зв'язок підприємництва з основними фазами відтворювального циклу. Основні типи та відповідні сфери підприємницької діяльності. Форми виробничої підприємницької діяльності. Види підприємств за вітчизняним законодавством. Посередницька підприємницька діяльність (форми, види, суб'єкти). Фінансове посередництво. Поняття і методи надання консультативних послуг.

Мале підприємництво. Поняття "мале підприємництво", "малий бізнес", "мале підприємство", "громадянин-підприємець", їх критерії, переваги і недоліки. Вплив малого підприємництва на: темпи економічного розвитку; здійснення структурної перебудову економіки; забезпечення насичення ринку товарами та послугами; реалізацію інновацій; розвиток конкуренції. Проблеми розвитку вітчизняного малого бізнесу. Державна підтримка малого підприємництва.

Тіньова економіка в бізнесі. Поняття та причини виникнення "тіньової економіки". Вплив тіньового сектору на економічну діяльність, політичне й громадське життя країни. Механізми та методи оцінки масштабів тіньової економічної діяльності суб'єктів підприємництва. Основні напрямки легалізації тіньової підприємницької діяльності.

1.2. Порядок створення підприємства та формування його інвестиційних ресурсів

Технологія створення підприємства. Підприємницька ідея, її джерела та методи пошуку. Вибір типу підприємства та обґрунтування цілей. Організація процесу створення: формування установчого договору, статуту, тарифна угоди. Колективний договір. Державна реєстрація суб'єктів господарювання. Процедура ліцензування підприємницької діяльності. Взаємовідносини новоствореного суб'єкта господарювання з банком. Особливості кредитування малого бізнесу.

Інвестиційна політика фірми. Характеристика інвестиційної діяльності фірми. Формування інвестицій і фінансування капіталу. Інвестиційна привабливість ієрархічно відособлених суб'єктів господарювання. Оцінка інвестиційної привабливості фірми. Показники фінансового аналізу для оцінки інвестиційної привабливості фірми.

Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки у підприємстві. Загальна характеристика підприємницьких договорів (контрактів, угод). Класифікація підприємницьких договорів за сферами діяльності. Типова структура договору. Оферта та її види. Формування умов договору підприємцем. Конкретизація умов договору: предмет договору; якість продукції; ціна товару; форма платежу; термін поставки товару; упаковка і

маркування товару; здавання-приймання товару; штрафні санкції; форс-мажор; арбітраж; інші умови.

Партнерські зв'язки. Сутність та організаційно-правова форма партнерських зв'язків. Напрями співпраці партнерів (виробництво, товарообмін, торгівля, фінансові відносини). Форми співробітництва: у сфері виробництва (спільне підприємство, виробнича кооперація, лізинг, проектне фінансування, ліцензування, підрядне виробництво), у сфері торгівлі (бартер, зустрічна торгівля і комерційна триангуляція, у сфері фінансових відносин (факторинг і комерційний трансфер).

1.3. Бізнес-планування та організація діяльності бізнесу

Бізнес-планування з урахуванням виду організаційно-правової форми бізнесу. Сутнісна характеристика бізнес-плану. Цілі розробки бізнес-плану. Підготовча стадія розробки бізнес-плану. Структура, логіка розробки та оформлення бізнес-плану. Презентація бізнес-плану.

Формування інструментарію для просування товару на ринок. Визначення цільового сегмента ринку підприємства. Вибір альтернативної стратегії просування товару на ринок. Розробка маркетинг-плану бізнес-проекту. Обґрунтування вибору стратегії маркетингу, збуту і реалізації продукції (послуг) підприємства. Прогнозування обсягів продажів підприємства.

Організаційне забезпечення бізнесу. Сутність і складові елементи організаційного забезпечення бізнесу. Обґрунтування визначення потреби підприємства в персоналі. Особливості управління організаційним розвитком підприємства в сучасних умовах господарювання.

Розробка фінансового плану бізнесу (бізнес-проекту). Сутність, завдання і технологія розробки фінансового плану. Складові елементи фінансового плану бізнесу. Джерела формування та надходження коштів. Послідовність і зміст процедури складання плану доходів і витрат. Прогнозування балансу активів і пасивів підприємства. Планування фінансових індикаторів функціонування бізнесу. Очікувані значення фінансових коефіцієнтів.

Професійний підбір персоналу. Категорії персоналу. Методи визначення потреби в персоналі різних категорій. Етапи та суб'єкти професійного добору персоналу. Збирання інформації про кандидатів на вакантні посади. Карта компетенцій. Укладення трудової угоди. Адаптація новоприйнятих працівників. Оцінювання, мотивація і розвиток персоналу. Завдання, види і методи оцінювання персоналу. Атестація, сертифікація та ситуаційне оцінювання персоналу. Співвідношення мотивованості і компетентності працівників. Компенсаційний та соціальний пакети. Участь персоналу в прибутках. Нематеріальна мотивація співробітників. Сутність і стратегічне значення розвитку персоналу. Ефективне лідерство як джерело конкурентної переваги. Економічна сутність поняття «лідерство». Еволюція концепцій лідерства. Принципи та стилі лідерства у бізнесі. Конкурентні переваги ефективних лідерів.

Логістичні системи. Мета, функції та завдання логістики на підприємстві. Логістичне управління як джерело підвищення конкурентоспроможності підприємств. Інструменти внутрішньовиробничого логістичного управління для

підвищення ефективності сучасного підприємництва. Оптимізація виробничого процесу. Матеріально-технічне забезпечення виробництва. Сучасні системи управління матеріальними потоками. Екологічні аспекти бізнес-діяльності.

Ідентифікація та мінімізація ризиків бізнесу. Особливості ризик-менеджменту новоствореного підприємства. Різновиди підприємницьких ризиків та їх класифікація. Методичні підходи до оцінки та мінімізації рівня ризиків на підприємстві. Якісний і кількісний аналіз ризиків підприємницької діяльності. Програмні заходи нейтралізації або мінімізації ризиків.

1.5. Ефективність бізнесу

Діагностика результатів підприємницької діяльності. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства. Формування та використання прибутку. Методичні основи бізнес-діагностики діяльності компанії.

Аналітичне оцінювання ефективності підприємницької діяльності. Методичні основи та джерела інформації аналітичної оцінки ефективності підприємництва. Формування та обчислення показників ефективності підприємницької діяльності. Технологія оцінки бізнесово-фінансової діяльності фірми. Групи розрахункових показників: прибутковість; ліквідність та платоспроможність; стійкість; стан акціонерного капіталу. Визначення ефективності створення та діяльності спільних виробничих підприємств.

Характеристика та організація підприємницького успіху. Сутність і складові та морально-етичні аспекти підприємницького успіху. Підприємець як визначальна особистість у бізнесі. Ділові якості особистості підприємця. Інформаційне обслуговування підприємництва.

2. УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ

2.1. Управління проектами: загальна характеристика, структуризація і планування

Загальна характеристика управління проектами. Поняття та характерні риси проекту. Проекти з позицій проектного підходу. Класифікація проектів. Сутність системи управління проектами, її елементи. Цілі та принципи управління проектами. Життєвий цикл проекту. Задачі та функції управління проектами.

Обґрунтування доцільності проекту та оцінка його ефективності. Місія проекту, мета проекту проектні цілі. Цілі проекту та їх взаємозв'язок. Огляд стратегії проекту. Передпроектне дослідження. Обґрунтування доцільності проекту. Ефективність проектів. Критерії успіху та невдач проекту. М'які чинники, критичні для успіху або невдачі проекту. Показники, які використовують при аналізі ефективності проекту.

Основні форми організаційної структури проекту. Організація системи управління проектами. Проектування організаційної структури управління проектами. Управління проектами з використанням зовнішньої організаційної структури проекту. Переваги та недоліки матричної організаційної структури. Внутрішні організаційні структури управління проектами.

Планування, контроль і структуризація проектів. Складові системи планування проекту. Методологічні підходи до планування проектів. Час-унікальний ресурс, що не поповнюється, та одне з головних обмежень проекту.

Процеси, які треба виконувати при управлінні часом у проекті для того, щоб проект завершився вчасно. Визначення діяльності, завдання послідовності робіт, оцінка тривалості робіт, розробка календарного плану. Система контролю дотримання параметрів проекту. Внесення змін у виконання проекту та комплексний їх аналіз. Цілі та завдання системи управління змінами. Сутність і функції структуризації проекту. Компоненти структуризації. Методологія структуризації, її характеристика та значення. Односпрямована структуризація створення виробничої структури проекту. Двоспрямована і триспрямована структуризація та кодування проектів.

Сітьове і календарне планування проекту. Загальна характеристика і види сітьових графіків. Планування послідовності робіт. Графіки передування: порядок побудови і показники. Сітьове планування в проектах. Переваги та додаткові можливості графіків передування. Сітьове планування в умовах невизначеності. Головна мета, завдання та методологія розробки сітьових графіків. Методи скорочення тривалості виконання проектів. Календарне планування проектів.

2.2. Планування, управління ризиками і якістю проектів

Планування ресурсів, витрат і проектного бюджету та контроль виконання проекту. Фінансування проекту. Джерела ресурсного забезпечення проекту та їх вибір. Розробка кошторису проекту. Планування витрат. Оптимізація недостатньої кількості ресурсів. Поняття та порядок складання проектного бюджету. Завдання контролю за виконанням проекту. Методи контролю. Контроль виконання календарних планів та бюджетів підрозділів. Звітність у системі контролю. Прогнозування остаточних витрат. Вимірювання і аналіз показників виконання проекту.

Управління ризиками в проектах. Поняття ризику. Ймовірність та джерела ризику. Класифікація ризиків проектів. Причини виникнення та чинники впливу на динаміку ризиків. Якісне оцінювання ризиків, експертні методи. Основні методи аналізу та оцінювання ризиків. Способи зниження ризиків проектів.

Управління якістю проектів та організація проведення торгів за проектами. Сутність управління якістю проекту та способи забезпечення якості проекту. Планування якості. Витрати на забезпечення якості проекту. Основні стадії розробки та складові системи управління якістю. Методи контролю якості проекту. Завдання проведення торгів за проектами. Особливості участі в торгах за проектами. Проекти економічного і соціального розвитку України, які підтримуються міжнародними фінансовими організаціями.

Формування і розвиток проектною команди. Формування команди проекту. Динамічні ефекти, що виникають під час виконання проекту. Основне завдання керівника проекту. Роль і статус кожного окремого члена команди проекту. Делегування повноважень – як практика залучення членів команди до вирішення окремих завдань проекту. Лідерство і мотивація в команді. Управління конфліктами в проектах. Розвиток команди.

Системи автоматизації управління проектами. Загальна характеристика систем управління проектами. Основні тенденції розвитку інформаційних

технологій в управлінні проектами. Порівняльний аналіз програмних продуктів з управління проектами. Системи автоматизації управління проектами. Проблеми впровадження систем автоматизації управління проектами.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ

3.1. Економіко-організаційні основи біржової торгівлі

Сутність біржової торгівлі та її роль у ринковій економіці. Поняття, сутність та види бірж. Ознаки класифікації бірж. Вид біржового товару. Номенклатура товарів. Принципи організації бірж. Організаційно-правова форма. Форма участі відвідувачів у торгах. Місце і роль бірж у світовій торгівлі. Вид біржових угод. Основні риси біржової торгівлі.

Умови розвитку бірж у ринковій економії. Огляд розвитку біржової торгівлі. Основні етапи розвитку світової біржової торгівлі.

Основні тенденції розвитку світової біржової торгівлі на сучасному етапі.

Види товарних бірж і особливості їх діяльності в Україні. Визначення товарної біржі та її функції. Особливості діяльності товарних бірж в Україні. Закон України “Про товарну біржу”. Функції товарних бірж. Класифікація товарних бірж. Види товарних бірж: за регіоном дії, за характером асортименту товарів, за характером біржових угод, за ступенем відкритості, за організаційно-правовими формами. Основні етапи розвитку товарних бірж в Україні. Тенденції та завдання розвитку товарних бірж в Україні.

Організація і технологія біржової торгівлі. Порядок створення та принципи діяльності товарної біржі. Закон України “Про товарну біржу”. Органи управління та організаційна структура товарної біржі. Учасники біржової торгівлі. Закон України “Про товарну біржу”. Порядок ведення біржових торгів (процедура торгівлі). Вимоги до організації операційної зали. Методи ведення біржового торгу. Форми біржового аукціону. Процедура біржового торгу.

Види біржових угод та операцій. Поняття, сутність та класифікація біржових угод. Типи угод. Критерії класифікації біржових угод. Класифікація угоди з реальним товаром. Ф'ючерсні угоди та механізм їх здійснення. Стандартизація ф'ючерсного контракту. Порівняльна характеристика форвардних та ф'ючерсних контрактів. Опціонні угоди. Сутність та класифікація (угоди “за премією”). Види опціонних угод. Порівняльна характеристика опціонних та ф'ючерсних контрактів. Біржові операції. Основні завдання біржових операцій. Види біржових операцій. Види операцій страхування цінового ризику. Спекулятивні біржові операції.

3.2. Дослідження біржового ринку.

Біржові товари і принципи формування товарної спеціалізації брокерів. Особливості біржових товарів та їх класифікація. Вимоги до біржового товару. Біржові товари, що реалізуються на біржах України, (та в інших країнах СНД). Класифікація сучасного асортименту біржових товарів. Основні тенденції зміни складу біржових товарів. Критерії класифікації товарів, що реалізуються на товарній біржі. Принципи та послідовність формування товарної спеціалізації брокерів. Етапи формування товарної спеціалізації брокерів. Умови вибору товарної спеціалізації. Формування необхідного рівня знань про товар. Параметри дослідження товарного ринку. Біржовий потенціал

товарного ринку України. Показники, що характеризують біржовий потенціал товарного ринку. Інформація про досвід роботи провідних бірж України.

Формування та котирування цін на товарній біржі. Принципи формування цін на товарній біржі. Види біржових цін. Додаткові умови, що обмежують виявлення функції пропозиції від ціни. Ситуації, за яких функція попиту від ціни не працює. Фактори, що обумовлюють зміну попиту на товари (крім ціни). Встановлення ціни рівноваги на біржі. Структура елементів біржової ціни на товар. Основні види цінових знижок, що використовуються у практиці біржової торгівлі. Види біржових цін: основні і другорядні. Види цінової стратегії та політики продавця на товарній біржі. Форми цінової політики. Сутність та правила біржового котирування цін. Сутність біржового котирування. Порядок розрахунку типових біржових цін. Основні правила котирування цін на товарних біржах. Система показників біржового котирування цін.

Аналіз та прогнозування біржової кон'юнктури. Сутність, мета та етапи дослідження біржової кон'юнктури. Система показників моніторингу кон'юнктури біржового ринку. Аналіз поточної біржової кон'юнктури. Розрахунок системи аналітичних показників. Вияв коливання кон'юнктури біржового ринку за цим товаром. Кон'юнктурні стадії розвитку загального ринку окремого товару. Життєвий цикл товару. Прогнозування біржової кон'юнктури. Стадії прогнозування біржової кон'юнктури.

Розрахунки за біржовими угодами. Сутність і функції клірингу та розрахунків. Класифікація клірингу та розрахунків. Характеристика умов платежу за біржовими угодами. Строки платежу. Форми розрахунків за біржовими угодами. Форми безготівкових платежів. Послідовність розрахункових операцій. Організація розрахункових операцій на біржі. Розрахункова палата. Застава: застава продавця, застава покупця. Маржа: початкова, підтримуюча, варіаційна. Методи здійснення грошових розрахунків між покупцями і продавцями на товарній біржі. Основні етапи розрахунково-клірингового процесу на ринку ф'ючерсних контрактів.

Організація та проведення біржових торгів. Порядок та правила ведення біржових торгів. Біржова сесія. Процедура біржового торгу. Роль маклера під час біржових торгів. Особливості укладання угоди. Види доручень клієнта брокеру. Види та характеристика біржових аукціонів. Форми біржового аукціону.

4. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

4.1. Основи економічної безпеки підприємства

Об'єкт, суб'єкт та мета дослідження економічної безпеки підприємства. Поняття, сутність, роль і значення економічної безпеки підприємства в системі підготовки магістрів у сфері обліку і аудиту. Мета і завдання дисципліни. Предмет, об'єкт і методи «Економічної безпеки підприємства» як науки. Структура і взаємозв'язки з іншими навчальними дисциплінами, порядок вивчення. Місце економічної безпеки підприємства в структурі економічної безпеки держави. Джерела негативних впливів на стан економічної безпеки підприємства.

Законодавче регулювання економічної безпеки підприємства. Правова

основа забезпечення безпеки. Елементи державної нормативно-правової бази захисту. Міждержавна нормативно-правова база захисту. Правове регулювання захисту конфіденційної інформації. Правова основа відшкодування шкоди уповноваженими органами. Державне регулювання щодо забезпечення функціонування різних підприємств. Локальні нормативи захисту. Принципи організації захисту підприємства.

Структурна трансформація економічного розвитку в конструкції економічної безпеки. Структурна перебудова економіки України та її економічна безпека. Поняття структурної збалансованості національної економіки. Пріоритети структурних змін української економіки. Проблема розвитку внутрішнього ринку України в контексті економічної безпеки. Поняття технологічної безпеки, технологічні пріоритети розвитку України. Енергетична безпека України, проблеми розвитку паливно-енергетичного комплексу України в контексті економічної безпеки. Продовольча безпека держави та пріоритети розвитку агропромислового комплексу України. Причини та прояви структурної незбалансованості економіки України. Негативні характеристики структури економіки України. Формування інституційної системи українського суспільства та економічна безпека. Тіньова економіка і чинники її формування в Україні, загрози соціально-економічній безпеці держави. Шляхи подолання структурної незбалансованості економіки.

4.2. Фактори впливу на економічну безпеку підприємства

Загрози економічній безпеці підприємств. Визначення ролі економічної безпеки в системі стратегічного управління підприємством. Розкриття відмінності стратегій, що визначають та враховують цільові настанови політики утримання і розширення ресурсного простору та стратегій, що розпізнають й оцінюють ступінь впливу загроз, які виникають у зовнішньому і внутрішньому середовищах підприємства.

Об'єкти захисту економічної безпеки підприємства. Обґрунтування доцільності використання синтезу кількісних та якісних методів управління економічною безпекою підприємства: системного аналізу, прогнозування та методів експертних оцінок при ефективному управлінні економічною безпекою підприємства.

Види стратегій забезпечення економічної безпеки підприємства. Особливості розробки комплексу заходів щодо управління економічною безпекою підприємства за визначеним станом фінансово-економічної стійкості підприємства. Формування банку сценаріїв поведінки управляючої системи відповідно до стану й варіабельності кількісних індикативних показників стану економічної безпеки підприємства. Особливості створення специфічного механізму локалізації, попередження, мінімізації дії та усунення внутрішніх та зовнішніх загроз за зонами економічної безпеки підприємства.

4.3. Оцінка стану економічної безпеки підприємства.

Показники оцінки стану економічної безпеки підприємства. Доцільність використання адекватних методичних підходів до оцінювання зовнішніх факторів діяльності підприємства при виявленні різних станів фінансово-економічної стійкості підприємства. Гармонічне об'єднання загальнонаукових методів, традиційних методів економічного аналізу,

економіко-математичних багатовимірних методів при розробці та реалізації аналітичного інструментарію для оцінки внутрішніх факторів економічної безпеки підприємства. Вимоги до формування системи показників для проведення аналізу внутрішніх факторів економічної безпеки підприємства. Формування системи показників за складовими економічної безпеки підприємства: майнового стану, виробнича, фінансова, інноваційно-інвестиційна, управління персоналом. Врахування в системі показників-стимуляторів та показників-дестимуляторів.

Господарські ризики підприємства, що впливають на стан економічної безпеки підприємства. Ефективність управління ризиком у системі функціонування та розвитку підприємства на основі отриманих оцінок ризиків за перевіреними методиками. Класифікація ризиків підприємства та методи їх регулювання.

Напрями захисту підприємства від ризиків економічної безпеки. Методика визначення проблем безпеки. Економічні злочини, які впливають на стан економічної безпеки підприємства. Заходи по забезпеченню економічної безпеки. Засоби подолання тіньового сектору держави. Технологічні та функціональні дії щодо захисту від загроз економічної безпеки. Заходи захисту внутрішньоофісної безпеки. Поняття «корпоративна культура».

4.4. Методологія управління економічною безпекою підприємства»

Методи оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємства. Проведення оцінки та аналізу ризиків підприємства за допомогою: моделі Альтмана; чотирьохфакторної прогностичної моделі фінансової неспроможності Р. Таффлера та Г. Тішоу; французької моделі оцінки платоспроможності фірм на основі багатомірного дискримінантного аналізу Ж. Конана та М. Голдера; метод credit-men Ж. Депаляна; методика визначення рейтингового числа С. Сайфулліна і Г. Г. Кадикова та методів експертних оцінок. Порівняння результатів оцінки ризиків підприємства за декількома методиками з метою підвищення ефективності стратегічного управління.

Чинники, що впливають на фінансову складову економічної безпеки підприємства. Складність та ризиковий характер впровадження інноваційних проектів в умовах невизначеності зовнішніх та внутрішніх факторів. Особливості управління ризиком інноваційних проектів. Структурування ризиків інноваційних проектів.

Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства. Економіко-математичне моделювання стану економічної безпеки підприємства на основі використання комплексного поєднання кількісних економіко-математичних та якісних евристичних методів. Здійснення перевірки узгодженості думок експертів відносно стану економічної безпеки підприємства за допомогою коефіцієнта конкордації. Моделювання факторів зони економічної безпеки підприємства методом факторного аналізу. Оцінка стану економічної безпеки підприємств за допомогою економіко-математичних методів: кластерного аналізу та побудови нейросітьових мереж з самонавчанням. Визначення стану економічної безпеки підприємства на основі градації їх рівнів. Перевірка правильності кластеризації підприємств за станом їх економічної безпеки за допомогою побудови багатошарового нейронного перцептронного, що дозволить

об'єднати лінійні та нелінійні економіко-математичні моделі та прогнозувати стан економічної безпеки підприємства.

Напрями зміцнення економічної безпеки сучасних підприємств. Засоби подолання тіньового сектору держави. Технологічні та функціональні дії щодо захисту від загроз економічної безпеки. Заходи захисту внутрішньоофісної безпеки. Поняття «корпоративна культура».

5. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

5.1. Конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентні переваги

Теоретичні основи конкурентних відносин. Конкуренція: сутність і види. Еволюція поглядів на конкуренцію. Конкуренція як рушійна сила ринку. Види конкурентної поведінки. Функції конкуренції як економічної категорії. Підходи до класифікаційних ознак економічної конкуренції. Прийоми цінової та нецінової конкуренції. Елементи механізму конкурентної боротьби. Конкуренція й підприємство. Стратегія конкуренції на основі прогнозування дій підприємств.

Конкурентоспроможність і конкурентні переваги. Види конкурентоспроможності залежно від рівня й об'єкта аналізу. Фактори, що впливають на конкурентоспроможність фірми. Поняття конкурентної переваги. Модель п'яти сил конкуренції в галузі. Конкурентна перевага й типові стратегії. Джерела конкурентної переваги. Фактори втримання конкурентних переваг. Сутність та співвідношення понять “ринкові чинники успіху”, “ключові компетенції”, “конкурентні переваги”. Властивості конкурентних переваг. Сфери формування та реалізації конкурентних переваг.

Конкурентоспроможність товару та методи її оцінки. Визначення конкурентоспроможності товару. Визначення міжнародної конкуренції товару. Фактори, чинники та критерії конкурентоспроможності товару. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції. Якість товару – основний важіль забезпечення його конкурентоспроможності. Основні підходи до управління конкурентоспроможністю товару. Заходи щодо поліпшення якості товару (послуг) як чинник підвищення конкурентоспроможності товарів.

5.2. Управління конкурентоспроможністю підприємства

Система та процес управління конкурентоспроможністю підприємства. Процес управління конкурентоспроможністю підприємства. Етапи і процедури процесу управління конкурентоспроможністю підприємства. Загальна блок-схема організаційно-економічного механізму системи управління конкурентоспроможністю підприємства. Чинники, що визначають рівень конкурентоспроможності підприємства. Методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства. Системно-процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства. Специфічні особливості забезпечення конкурентоспроможності бізнес-організацій різних типів.

Конкурентні стратегії. Система конкурентних стратегій підприємства. Стратегії надбання конкурентної переваги (загальні стратегії конкуренції). Стратегії конкурентної поведінки підприємства. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності як комплексна стратегія. Ситуаційне проектування конкурентної стратегії. Конкурентні стратегії в сфері великого стандартного виробництва. Конкурентні стратегії в сфері радикальних інновацій.

Конкурентні стратегії в сфері малого бізнесу. Формування стратегії конкуренції на світовому ринку.

Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності. Концепція розробки та забезпечення реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства. Етапи розробки програми підвищення конкурентоспроможності. Програми підвищення конкурентоспроможності галузі та країни. Вітчизняний підхід до забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. Міжнародний досвід реалізації програм підвищення конкурентоспроможності.

3. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Поняття підприємницької діяльності, її функції. Цілі організацій.
2. Законодавче врегулювання бізнесу.
3. Роль та функції підприємця. Фізичні та юридичні особи, їх відмінності та особливості функціонування.
4. Поняття комерційної і некомерційної організації.
5. Види підприємств в Україні.
6. Мале підприємництво та його вплив на економічний розвиток країни.
7. Проблеми розвитку вітчизняного малого бізнесу.
8. Державна підтримка малого підприємництва.
9. Тіньова економіка в бізнесі.
10. Вплив тіньового сектору на економічну діяльність, політичне й громадське життя країни.
11. Механізми та методи оцінки масштабів тіньової економічної діяльності.
12. Основні напрями легалізації тіньової підприємницької діяльності.
13. Порядок створення підприємства
14. Підприємницька ідея, її джерела та методи пошуку.
15. Вибір типу підприємства та обґрунтування цілей.
16. Організація процесу створення: формування установчого договору, статуту, тарифна угоди. Колективний договір.
17. Державна реєстрація суб'єктів господарювання. Ліцензування підприємницької діяльності.
18. Власні, позикові та залучені джерела фінансування підприємницької діяльності.
19. Венчурне фінансування: сутність, особливості та можливість отримання.
20. Інвестиційна політика фірми.
21. Оцінка інвестиційної привабливості фірми. Показники фінансового аналізу для оцінки інвестиційної привабливості фірми.
22. Загальна характеристика підприємницьких договорів (контрактів, угод).
23. Структура, логіка розробки та оформлення бізнес-плану. Презентація бізнес-плану.
24. Формування інструментарію для просування товару на ринок.
25. Особливості управління організаційним розвитком підприємства.
26. Розробка фінансового плану бізнесу (бізнес-проекту).
27. Професійний підбір персоналу. Оцінювання, мотивація і розвиток персоналу.
28. Логістичні системи у підприємстві.
29. Ідентифікація та мінімізація ризиків бізнесу.
30. Діагностика результатів підприємницької діяльності.
31. Мета й стратегія проекту. Місце проекту в системі функціонування підприємства.
32. Проектний цикл. Дискусійні аспекти визначення меж життєвого циклу інвестиційного проекту.
33. Структуризація проектів: сутність, мета, завдання, моделі та підходи.

34. Функції та підсистеми управління проектами.
35. Розробка концепції проекту: сутність, мета, етапи й перелік основних питань, які охоплює цей процес.
36. Характеристика техніко-економічного обґрунтування проекту.
37. Цінність проекту та її визначення. Вигоди й витрати проекту.
38. Сутність, завдання та схема розробки бізнес-плану та інформаційне забезпечення.
39. Організаційні структури проекту та його зовнішнє оточення.
40. Поняття проектного офісу, його завдання, організація та напрями роботи.
41. Джерела та організаційні форми фінансування проектів.
42. Організація проектного фінансування: етапи, контроль та проблеми.
43. Поняття, призначення, види та порядок проведення експертизи проекту.
44. Оцінка економічної ефективності інвестиційних проектів.
45. Управління вартістю проекту: оцінка, аналіз, прогнозування.
46. Контроль за виконанням проекту. Методи контролю проекту.
47. Управління проектними ризиками їх визначення та оцінювання.
48. Методи мінімізації проектних ризиків.
49. Управління комунікаціями проекту.
50. Інформаційні технології управління проектами.
51. Види бірж та правові засади їхньої діяльності в Україні.
52. Тенденції і завдання розвитку товарних бірж в Україні.
53. Організаційні основи діяльності товарної біржі.
54. Види біржових угод та операцій.
55. Ф'ючерсні угоди та механізм їх здійснення.
56. Опціонні угоди: сутність та класифікація.
57. Асортимент біржових товарів та принципи формування товарної спеціалізації брокерів.
58. Біржовий потенціал товарного ринку України.
59. Формування та котирування цін на товарній біржі.
60. Аналіз та прогнозування біржової кон'юнктури.
61. Методи поточного моніторингу біржової кон'юнктури.
62. Розрахунки за біржовими угодами.
63. Сутність і функції клірингу та розрахунків.
64. Організація розрахункових операцій на біржі.
65. Організація та проведення біржових торгів.
66. Види та характеристика біржових аукціонів.
67. Порядок та правила ведення біржових торгів.
68. Сутність та основні види торговельно-посередницької діяльності на ринку.
69. Економічна стратегія брокера на товарній біржі.
70. Характер взаємовідносин брокерів з клієнтами.
71. Система управління економічною безпекою підприємства
72. Організація системи економічної безпеки підприємства
73. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства
74. Складові економічної безпеки України та методика їх оцінювання
75. Методичний підхід до оцінювання економічної безпеки регіону та галузі

76. Комплекс методичних підходів щодо оцінювання економічної безпеки підприємства
77. Технологія моделювання стану економічної безпеки підприємства
78. Економічна безпека в системі корпоративних відносин підприємства
79. Нормативно-правове забезпечення економічної безпеки в системі корпоративного управління підприємством
80. Фактори загроз економічної безпеки в системі корпоративного управління підприємства
81. Методичне забезпечення ідентифікації та оцінювання загроз економічної безпеки в системі корпоративного управління
82. Дослідження особливостей управління ризиком інноваційних проєктів
83. Економічна природа конкурентної боротьби.
84. Конкуренція на внутрішньому і зовнішньому ринках: характеристика та відмінності.
85. Функціональна конкуренція. Суть і причини виникнення.
86. Конкурентоспроможність, її сутність та різновиди.
87. Міжнародний ринок і ринкові ніші.
88. Міжнародне конкурентне середовище підприємства.
89. Ключові характеристики теорії конкурентних переваг (М. Портер).
90. Міжнародна конкурентоспроможність: основні категорії та поняття.
91. Ключові характеристики конкурентоспроможності підприємства.
92. Основні принципи визначення конкурентоспроможності продукції.
93. Підприємство і конкурентоспроможність галузі та національної економіки.
94. Сутність і структура чинників, що впливають на формування конкурентоспроможності підприємства.
95. Елементи і характеристика конкурентних переваг економіки країни.
96. Фактори конкурентного середовища.
97. Сутність «стратегічного ядра» фірми та його структура.
98. Порівняльна характеристика стадій конкуренції.
99. Нецінова конкуренція як метод конкурентної боротьби.
100. Особливості цінової конкуренції як методу конкурентної боротьби.
101. Конкурентоспроможність товару як складова показника (характеристики) конкурентоспроможності підприємства.
102. Оцінка рівня та інтенсивності конкуренції на світових ринках.
103. Стратегічні зони господарювання: суть і функції.
104. Залежність конкурентоспроможності фірми від стадій розвитку конкурентної боротьби.
105. Елементи і характеристика стадій розвитку конкуренції.
106. Оцінка конкурентного статусу фірми.
107. Принципи формування та підходи до реалізації стратегії конкурентоспроможності підприємства.
108. Переваги та ризики використання основних стратегій конкурентної боротьби.
109. Порівняльна характеристика основних стратегій конкуренції (конкурентної боротьби).

110. Конкуренція і конкурентні переваги підприємства та їх вплив на формування загальної стратегії діяльності суб'єктів господарювання.
111. Етапи формування стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємства.
112. Конкурентні переваги як фактори формування стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємств.
113. Цілі та особливості формування основних стратегій конкурентної боротьби.
114. Конкурентне середовище та його вплив на формування базових стратегій конкурентоспроможності підприємства.
115. Конкурентоспроможність фірми на світовому рівні.
116. Передумови та особливості формування конкурентоспроможності економіки України.
117. Національні конкурентні переваги України з позицій стану, структури і тенденцій розвитку міжнародних товарних, фінансових, інвестиційних ринків.
118. Основні фактори та показники конкурентоспроможності країни на світовому рівні.
119. Міжнародні перспективи реалізації національних конкурентних переваг.
120. Сучасні особливості розвитку конкуренції в умовах глобалізації.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ

Оцінювання знань вступників до аспірантури за результатами вступного іспиту здійснюється членами комісії на основі отриманих відповідей на питання білетів. Оцінювання відбувається за 100 бальною шкалою. Відповіді вступників оцінюються окремо за кожним питанням усіма членами комісії. Потім визначається середня кількість балів за результатами усіх питань виставлених членами комісії.

90-100 балів – відмінно – означає: відповідь правильна, повна, довершена, обгрунтована, достовірна, точна, не викликає сумнівів у членів комісії;

74-89 – добре – означає: відповідь правильна, достовірна з незначними неточностями, не викликає сумнівів у членів комісії;

60-73 – задовільно – означає: відповідь у цілому правильна, проте із значною кількістю помилок, неповна, неточна, недовершена, незакінчена, необгрунтована, викликає уточнюючі запитання у членів комісії;

0-59 – незадовільно – означає: відповідь неправильна, недостовірна, викликає дискусію у членів комісії.

Вступний іспит вважається складеним за умови отримання здобувачем не менше 60 балів – задовільно.

Іспит проходить в усній формі

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка : підруч. У 2-х кн. Кн. 2: Мікроекономіка / [Ред. Панчишин С., Островерха П.]. – К. : Знання, 2010. – 437 с.
2. Азізов С. П. Організація аграрного бізнесу і підприємництва: підручник / С.П. Азізов, П.Т. Саблук; за ред. С.П. Азізова. – Київ, 2006. – 372 с.
3. Азоев Г. Л. Конкуренція: аналіз, стратегія и практика / Г. Л. Азоев. – М.: Центр економіки и маркетинга, 1996. – 207 с.
4. Андрійчук В. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика аналіз / В. Андрійчук. – К: КНЕУ, 2005. – 290 с.
5. Андрійчук В. Капіталізація сільського господарства: стан та економічне регулювання розвитку / В. Андрійчук. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. – 216 с.
6. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: підручник / В.Г. Андрійчук. – К.:ІЗТН, 2013. – 779 с.
7. Антикризове корпоративне управління: теоретичні та прикладні аспекти / С. С. Гасанов, А. М. Штангрет, Я. В. Котляревський та ін. – К. : ДННУ “Акад. фін. Управління”, 2012. – 301 с.
8. Антикризовий менеджмент: навч. посібник / [Скібіцька Л. І., Матвеев В. В., Щелкунов В. І. та ін.]. – К. : ЦУЛ, 2014. – 584 с.
9. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф / Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.
10. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізми реалізації: [монографія] / Л. Л. Антонюк.. – К.: КНЕУ, 2004. – 275с.

11. Березівський П. С. Організація виробництва в аграрних формуваннях: навч. посібник / П.С. Березівський, Н.І. Михальок; за ред. П.С.Березовського. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 560 с.
12. Березін О. В. Стратегія підприємства : [навч. посіб.] / О. В. Березін, М.Г. Безпарточний. – К.: Ліра-К, 2010. – 224 с.
13. Бізнес-план розвитку сільськогосподарського підприємства: навч. посібник / [В.І. Дробот, В.П. Мартянов, М.Ф. Соловійов та ін.]. – К. : Мета, 2003. – 336 с.
14. Бичківський Р. В. та ін. Метрологія, стандартизація, управління якістю і сертифікація : [підручник] /Р. В. Бичківський, П. Г. Столярчук, П. Р. Гамула. – 2-ге вид., випр. і доп. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. – 560 с.
15. Борисенко З. М. Основи конкурентної політики: [підручник] / З.М. Борисенко. – К. : Таксон, 2004. – 704 с.
16. Буреннікова (Поліщук) Н.В. Математичні методи економічного аналізу: теорія і практика: навч. посібник / Н.В. Буреннікова, Ю.Ю. Буренніков. – Вінниця: ВНТУ, 2013. – 292 с.
17. Бюджетний кодекс України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17&p=1309936556715078>.
18. Вакуленко А. В. Управління якістю: [навч. посіб.] / А. В. Вакуленко – К.: КНЕУ, 2004. – 167 с.
19. Варналій З.С. Основи підприємництва: Навч. посібник / З.С. Варналій. – К.: Знання-Прес, 2002. – 239 с.
20. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погріщук. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.
21. Гордійчук А.С. Економіка сільськогосподарського підприємства: навч. посібник / А.С. Гордійчук, О.А. Стахів. – Рівне: НУВГП, 2009. – 438 с.
22. Господарський кодекс України №436-IV від 16.01.2003 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
23. Довгань Л. Є. Стратегічне управління : [навч. посіб.] / Довгань Л. Є., Каракай Ю. В., Артеменко Л. П. – К. : Центр учбової літера тури, 2009. – 440 с.
24. Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства: [навч. посіб.] / І. З. Должанський, Т. О. Загорна. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
25. Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти: [монографія]. – К.: ДАКККіМ, 2006. – 160 с.
26. Економіка підприємства: Підручник / Д.К. Семенда, О.Л. Бурляй, М.А. Коротеев, О.В. Семенда. – Умань: Видавець "Сочінський", 2014. – 476 с.
27. Економіка підприємства: Підручник. 4-е вид., доп. і перероб. / За ред. Г.А. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2009. – 640 с.
28. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-е перероб. доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.
29. Єрмаков Ю.О. Організація виробництва в сільськогосподарських підприємствах: навч. посібник [для студентів вищих закладів освіти III-IV

- рівня акредитації] / Ю.О. Єрмаков, М.М. Жибак .– Тернопіль: Астон, 2009. – 287 с.
30. Забезпечення конкурентоспроможності і економічного зростання регіонального АПК; За ред. І.І. Червена, Л.А. Євчук. – Миколаїв, 2005. – 440 с.
31. Закон України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” від 11.09.2003 № 1160-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/1160-15>.
32. Закон України “Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні” від 27.03.2014 № 1166-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/1166-18>.
33. Закон України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” від 14.10.2014 № 1702-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
34. Збарський В. К. Основи підприємництва та бізнесу [Текст] : Підручник / В.К. Збарський, О.І. Стешук, 2004. - 464 с.
35. Іванюта С. М. Підприємництво та бізнес-культура [Текст] : навч. посібник / С. М. Іванюта, В. Ф. Іванюта, 2007. - 288 с.
36. Клименко С. М. Управління конкурентоспроможністю підприємства / С. М. Клименко, О. С. Дуброва, Д. О. Барабась – К.:КНЕУ, 2006. – 527с.
37. Клименко С. М., Дуброва О. С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005. — 288 с.
38. Управління конкурентоспроможністю: [навч. посіб.] / Д. І. Котельников, С. М. Задорожна. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2004. – 168 с.
39. Конституція України: [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>.
40. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – К.: Інститут аграрної економіки, 2007. – 270 с.
41. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств від 18 травня 2001 року №132 (зі змінами).
42. Мещерякова Т. К. Біржова справа: практикум / Т. К. Мещерякова, В. О. Козловський, О. Й. Лесько. – Вінниця: ВНТУ, 2010. – 78 с.
43. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві : підручник / В.М. Нелеп. – К. : КНЕУ, 2004. – 495 с.
44. Організація виробництва, прогнозування та планування в агропромисловому комплексі України : навч. посібник; За ред. П.С. Березівського. – Львів: Магнолія Плюс – видавець СПДФО В.М. Піча, 2009. – 440с.
45. Організація і планування сільськогосподарського виробництва. підручник; за ред. М.М. Ільчука та Л.Я. Зрізняка. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 456 с.
46. Основи аграрного підприємництва. За ред. М.Й. Маліка. – К. : Інститут аграрної економіки, 2000. – 582 с.

47. Основи підприємницької діяльності та агробізнесу: навч. посібник; за ред. І.І. Червена, В.С. Шебаніна, С.І. Мельник. – Миколаїв : МДАУ, 2007. – 290 с.
48. Основи ринкової економіки : підруч. / [За ред. В.В.Кулішова]. – Льв.: Магнолія 2006, 2013. – 472 с.
49. Останкова Л. А. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками: навч. посіб. / Л. А. Останкова, Н. Ю. Шевченко. – К. : ЦУЛ, 2011. – 256 с.
50. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / укл. І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012.
51. Підприємництво: організація, ефективність,бізнес-культура: Навч. посіб. /Колот В.М.,Репіна І.М.,Шербина О.В.-(2-е вид.,перер. та доп.)- К.:КНЕУ,2009 - 444 с.
52. Пепа, Т.В. Біржова діяльність: навчальний посібник / Т.В. Пепа, Т.І. Пішеніна, В.В. Лавринович. – К.: «Ліра-К», 2014. – 540 с.
53. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М.. Економіка та фінанси підприємства: підручник / Й. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. – Львів, 2015 . – 408 с.
54. Податковий кодекс України: [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
55. Порохня В. М. Стратегічне управління: [навч. посіб.] / Порохня В. М., Безземельна Т. О., Кравченко Т. А. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 224с.
56. Портер М. Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов / М. Портер. – 3-е изд. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 453 с.
57. Солодкий, М.О. Біржовий ринок: навч. посіб. / М.О. Солодкий. – К.: Аграрна освіта, 2010. – 565 с.
58. Сохацька О.М. Біржова справа: Підручник / О.М. Сохацька. – 2-ге вид. змін. й доп. – Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. – 632 с.
59. Тарасюк Г.М. Планування діяльності підприємства : навч. посібник / Г.М. Тарасюк, Л.І. Шваб. – [3-тє видання]. – К. : Каравела, 2008. – 352 с.
60. Фатхутдінов Р. А. Управління конкурентоздатністю організації : [підручник] / Р. А. Фатхутдінов, Г. В. Осовська. – К. : Кондор, 2009. – 470 с.
61. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції : практичний посібник; за ред. П.Т. Саблука. – К. : ІАЕ, 2000. – 556 с.
62. Ходаківський Є. І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти : навч. посіб. / Є. І. Ходаківський, В. П. Якобчук, І. Л. Литвинчук. – К. : ЦУЛ, 2014. – 276 с.
63. Чухно А.А. Економічна теорія : (у 2-х т.) т.1 – К. : ДННУ АФУ, 2010. – (Т.1 – 512 с.; Т.2 – 628 с.)
64. Чухно А.А. Твори у 3 т. / А.А. Чухно. – К. : НАН України, КНУ ім. Т. Г. Шевченка, НДФІ при М-ві фін., 2006. – 592 с.
65. Швиданенко Г.О. Бізнес-діагностика підприємства: навч. посіб. / Г. О. Швиданенко, А. І. Дмитренко; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2013. - 448 с.

66. Шобанін В.С. Системне оновлення та розвиток матеріально-ресурсного потенціалу сільського господарства / В.С. Шобанін. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 276 с.
67. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 699с.
68. Шкварчук Л. О. Фінансовий ринок: навч. посібник / Л. О. Шкварчук. – К. : Знання, 2013. – 382 с.
69. Шпикуляк О.Г. Інституції у розвитку та регулюванні аграрного ринку: [монографія] / О.Г. Шпикуляк. – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 396 с.